

Transitievisie Warmte Uitgeest

- De route naar een aardgasvrij Uitgeest -

Oktober 2019

Friso Waagmeester, DWA

Sanne de Bruin, DWA

Vera van Vuuren, OD IJmond

1. Inleiding

Voor u ligt de Transitievisie Warmte Uitgeest. In 2018-2019 is er een Verkenning¹ uitgevoerd naar Aardgasvrij Uitgeest. Hierin is onderzocht welke alternatieven voor aardgas beschikbaar zijn, wat verschillende alternatieven integraal kosten en welke infrastructurele werken in de verschillende buurten aanstaande zijn.

De Transitievisie Warmte (TVW) is een verdere uitwerking van de Verkenning en wordt gemaakt om aan te geven in welke buurten voor 2030 gestart wordt om zich voor te bereiden om van het aardgas af gaan, welke na 2030 wordt opgepakt en welke alternatieve warmtebronnen er kunnen zijn voor de buurten. Ook is de TVW de basis voor het uitwerken van Wijkuitvoeringsplannen (WUP).

2. Verkenning en opgave

Conclusies uit de Verkenning zijn:

- Uitgeest heeft zo'n 5.600 woningen. Het starten met de transitie is belangrijk omdat er gerekend in 30 jaar ongeveer 190 woningen per jaar van het aardgas af moeten. Geen geringe opgave.
- Er zijn op dit moment twee haalbare technieken voor 2030 als alternatief voor aardgas: collectieve duurzame warmte en individueel volledig elektrisch;
- Biomassa of biogas zijn mogelijk niche oplossingen die niet voor hele buurten inzetbaar zijn;
- Financieel (op integrale kosten) is collectieve duurzame warmte binnen de bebouwde kom het meest aantrekkelijk; buiten de bebouwde kom is volledig elektrisch financieel aantrekkelijker dan warmte;
- De (financiële) afstand tussen de twee alternatieven is voor Oude Dorp en De Koog het grootst, wat ervoor pleit om met name daar in te zetten op collectieve duurzame warmte;
- Binnen de buurt Oude Dorp staan veel woningen waar volledig elektrisch in verband met isolatie-eis praktisch lastig is;
- Ongeveer een kwart van de woningen in Uitgeest zijn huurwoningen van Kennemer Wonen. De hoofdmoot hiervan, 80%, ligt in De Koog en Oude Dorp;
- Binnen de buurten Oude Dorp en De Koog geldt dat (grote) delen van de riolering en gasleidingen relatief oud zijn, vergeleken met de andere buurten. Of vervanging aan de orde is hangt ook van andere factoren af;
- Er is geen 'natuurlijke' bron van restwarmte beschikbaar binnen Uitgeest. Wel zijn er kansen voor gebruik van oppervlaktewater en (ondiepe) geothermie als bron.

Onderstaande figuur geeft de eindconclusies uit de Verkenning weer met betrekking tot Uitgeest.

¹ "Verkenning Warmtetransitie IJmond-Zuid-Kennemerland" (d.d. 21-01-2019) en de notitie "Uitgeest Aardgasvrij" (d.d. 14-03-2019).

CLUSTERKAART UITGEEST

Cluster De Koog
 Totaal aantal woningen: 1.580
 Bouwjaar vóór 1965: 0 woningen ■
 Bouwjaar 1965 - 1990: 1.500 woningen ■■
 Bouwjaar vanaf 1990: 80 woningen □

Cluster De Kleis / Waldijk
 Totaal aantal woningen: 1.710
 Bouwjaar vóór 1965: 100 woningen ■
 Bouwjaar 1965 - 1990: 10 woningen ■■
 Bouwjaar vanaf 1990: 1.600 woningen □

Cluster Oude Dorp
 Totaal aantal woningen: 2.150
 Bouwjaar vóór 1965: 1.100 woningen ■
 Bouwjaar 1965 - 1990: 550 woningen ■■
 Bouwjaar vanaf 1990: 500 woningen □

Legenda

Bouwjaar panden

- vóór 1965
- 1965 - 1990
- 1990 en later

Typologie buurten

- Buurgroep A
- Buurgroep B
- Buurgroep C
- Buurgroep D
- Buurgroep E
- Buurgroep F
- Buurgroep G

Cluster type

- +++ TYPE I (LT individueel)
- +++ TYPE II (HT collectief)
- +++ TYPE III (vervolgfase / alt. gas)

Grenzen

- CBS buurtgrens
- CBS gemeentegrens

DWA

Aangrijpingspunten

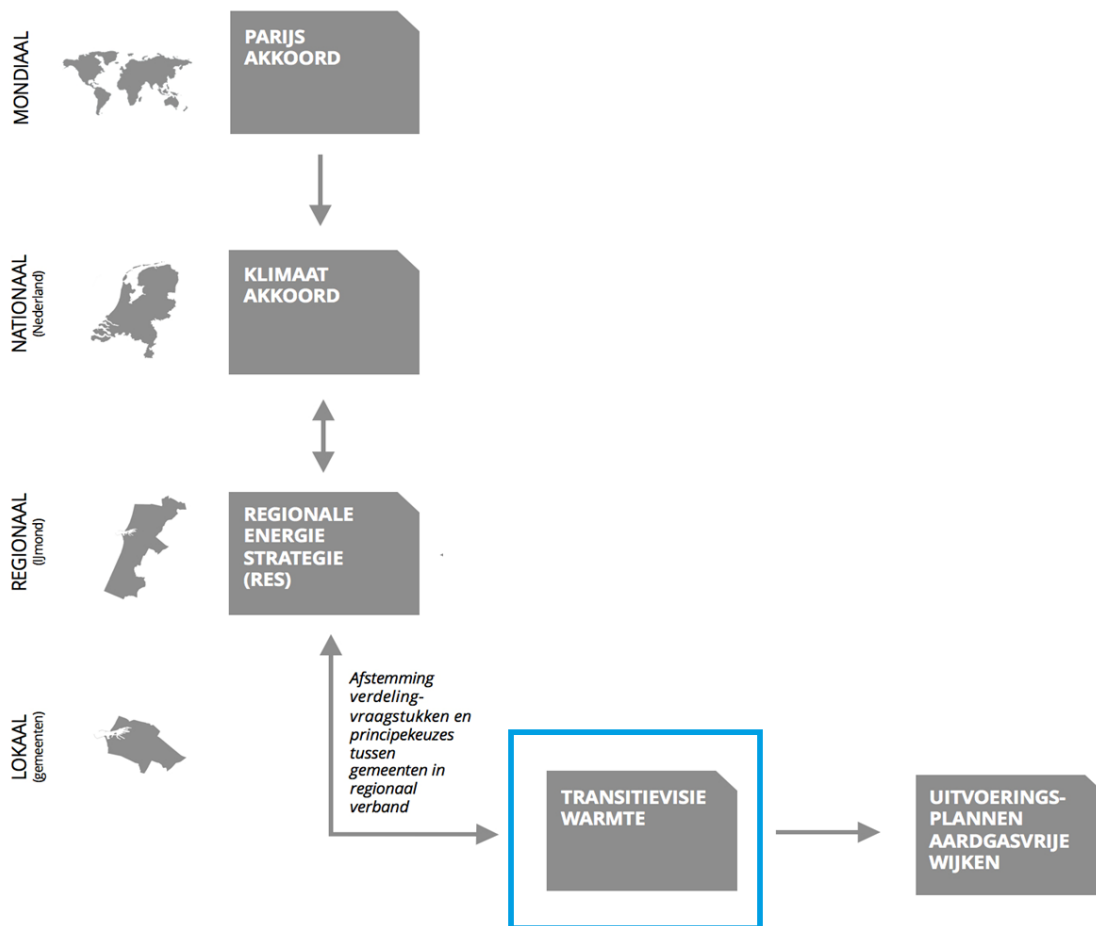
- 25%+ van gasnet te vervangen
- ▲ 50%+ woningen corporatiebezit
- renovatie / isolering en/of woningen komende 5 jaar
- ★ westaard warmte met WVC loopt langs/door buurt
- Buurt ligt binnen cluster type I
- Buurt ligt binnen cluster type II
- Buurt ligt binnen cluster type III

1	■
2	■
3	■
4	■
5	■
6	■

De opgave van de TVW is om aan te geven welke buurten voor 2030 starten met van het aardgas af gaan en welke kunnen wachten tot na 2030. Voor de buurten die voor 2030 aan de beurt zijn, ook aangeven wat het verwachte alternatief is voor aardgas.

3. Context van de TVW

Wat is de relatie tussen de Verkenning en de Regionale Energiestrategie (RES), de Transitievisie Warmte (TVW) als de WijkUitvoeringsPlannen (WUP). De verkenning is input voor zowel de RES, de TVW en (indirect) de WUP.

RES

In de Regionale Energie Strategie (RES) wordt uitgewerkt welke bronnen van energie (elektriciteit en warmte) beschikbaar zijn of komen in de regio en daarmee in de gemeente. Ook wordt gekeken naar de energie-infrastructuur en energie-opslag. Uitgeest is de zuidelijkste gemeente in de Regio Noord Holland Noord, en zal met een schuin oog ook kijken naar de Regio Noord Holland Zuid, waarin onder andere Heemskerk valt. De uitkomsten van de RES leveren input voor de gemeentelijke plannen, zoals de Transitie Visie Warmte. De RES wordt per regio gemaakt en vastgesteld in de gemeenteraden van de regiogemeenten.

TVW

In de Transitie Visie Warmte (TVW) leggen gemeenten vast wanneer welke wijken of buurten van aardgas afaan. Voor wijken of buurten die voor 2030 aan de beurt zijn wordt ook gekeken naar een mogelijk alternatieve energiebron en infrastructuur. Omdat de duurzame energiebronnen schaars zijn, is nauwe afstemming met de RES noodzakelijk.

Het is bekend dat nog niet alle voorwaarden voor de uitvoering van de TVW zijn ingevuld. In het nationale Klimaatakkoord zullen afspraken gemaakt worden met betrekking tot financieringsvormen en aanvullende regelgeving en bevoegdheden van gemeenten. Naar aanleiding hiervan en andere ontwikkelingen kan de TVW worden geüpdatet. De TVW wordt per gemeente gemaakt en vastgesteld in de gemeenteraad. Er komt in het najaar een leidraad uit met meer informatie over de TVW en het proces tot vaststelling.

WUP

Als in de TVW een selectie is gemaakt van buurten die voor 2030 van het aardgas afgaan, dan zal voor deze buurten een Wijk Uitvoeringsplan (WUP) gemaakt moeten worden. In samenspraak met inwoners en andere stakeholders moet worden vastgesteld op welke wijze en met welke planning het aardgas daadwerkelijk uit de buurt verdwijnt. Het maken van de WUP is een zorgvuldig proces waarin aandacht is voor de keuze van het (technisch) alternatief, de wijze van financiering, de communicatie en participatie en de wijze van organiseren van de transitie.

Waarom een TVW maken als Klimaatakkoord nog niet ondertekend is door alle partijen?

Iedere gemeente moet eind 2021 een TVW hebben, die vastlegt op welke moment het aardgas verdwijnt uit bepaalde buurten. Gemeenten stelden vorig jaar drie randvoorwaarden aan het Klimaatakkoord: haalbaar en betaalbaar, de juiste bevoegdheden voor gemeenten en vergoeding van toename uitvoeringslasten. Het VNG-bestuur vindt dat voor deze fase op alle randvoorwaarden voldoende aanvullende afspraken zijn gemaakt. Tijdens de Buitengewone ALV van 29 november 2019 stelt het bestuur aan haar leden voor om van start te gaan met het Klimaatakkoord. Vooruitlopend op deze daadwerkelijke ondertekening hebben bestuur, partners en inwoners nu al behoefte aan richting en visie. Daarom is besloten om nu een TVW te maken. Deze wordt gemaakt met partners, voorgelegd aan inwoners en vastgesteld in de gemeenteraad.

De TVW geeft richting zodat de partners in hun beslissingen nu al rekening kunnen houden met de oplossingsrichting. De TVW geeft kaders aan nieuwe initiatieven. Inwoners en partners kunnen initiatieven toetsen aan de TVW en zo beoordelen of hun initiatief past bij de visie binnen de gemeente. De TVW geeft het uitgangspunt voor de Wijkuitvoeringsplannen (WUP). Voor de buurten die voor 2030 van het aardgas af gaan, zullen de WUP ook eind 2021 gereed moeten zijn. Hierin worden de echte keuzes voor de toekomstige energievoorziening in een buurt gemaakt, in samenspraak met inwoners en partners.

Nu al een TVW maken is belangrijk als uitgangspunt voor de WUP en de TVW kan voor 2021 ook nog worden bijgesteld met de ervaringen van de komende twee jaar.

Hoe is deze TVW tot stand gekomen?

Allereerst is de Verkenning gemaakt, in samenwerking met partners en medewerkers van gemeente en OD IJmond. Deze Verkenning is in februari 2019 aan het college en gemeenteraad gepresenteerd. Vervolgens is in gesprek met de partners en een aantal vertegenwoordigers van verschillende inwoners- en bedrijvenorganisaties gewerkt aan de Transitievisie Warmte. Met al deze partijen is het afwegingskader besproken. Er heeft een apart gesprek plaatsgevonden met Kennemer Wonen om hun positie beter te begrijpen. Tenslotte is de concept Transitievisie Warmte op 26 september 2019 aan een brede groep bewoners voorgelegd. Dit alles heeft geleid tot de TVW zoals die nu voorligt.

4. Transitievisie Warmte

Afwegingskader

Om in de toekomst keuzes te kunnen maken is een afwegingskader ontwikkeld in samenwerking met de partners. Het gewicht per afweging is aangegeven door partners en inwoners(vertegenwoordigers). In bijlage 1 is de totstandkoming vastgelegd. Hieronder de conclusies van in de vorm van stellingen en het gewicht dat men daaraan stelt.

Stelling : Het is belangrijk ...	Percentage partners	Percentage inwoners	Percentage inwoners bijeenkomst 26 sept. 2019*
... dat de energietransitie betaalbaar is voor iedereen	24%	16%	38%
... dat mensen kunnen kiezen tussen oplossingen;	12%	18%	26%
... dat de oplossing bestendig en flexibel is, zodat toekomstige verbeteringen in duurzaamheid een plek kunnen krijgen;	13%	13%	
... dat mensen (mede-)eigenaar kunnen worden van de oplossing;	8%	16%	
... om het tempo afhankelijk te maken van de kansen die zich voordoen;	12%	4%	
... dat de oplossing zo weinig mogelijk ruimte inneemt in de woningen;	7%	8%	
... om zoveel mogelijk te versnellen, zodat gebruik gemaakt kan worden van proeftuinen, en andere regelingen;	6%	9%	
... dat de corporaties snel beginnen zodat er voldoende grootte ontstaat om als particulier aan te sluiten;	9%	2%	
... dat de oplossing zo weinig mogelijk ruimte inneemt in de openbare ruimte;	5%	5%	
... om geen onderscheid te maken tussen particulieren en corporaties, maar de hele wijk/buurt in één keer te doen	3%	6%	16%
... dat de oplossing CO2 neutraal is vanaf dag 1	1%	3%	
... samengaan van geplande renovaties in de openbare ruimte (gasnet, rioleringsnetwerk)			20%

*Niet alle stellingen zijn voorgelegd

Conclusie van de afweging

Er zijn voorzichtige conclusies bij het afwegingskader te trekken:

- 'Betaalbaarheid' is het belangrijkste. De partners en inwoners zetten dit op de eerste plaats.
- Voor inwoners is 'Keuzevrijheid' vervolgens het belangrijkste. Hoe dit vorm krijgt en welke keuzes er dan relevant zijn, zal uiteraard verder uitgewerkt moeten worden in de Wijk Uitvoeringsplannen. Uiteraard ook in relatie tot andere afwegingen, zoals 'betaalbaarheid en 'flexibiliteit'.
- Collectieve warmte kan voor 'bestendigheid en flexibiliteit' en voor 'tempo afhankelijk van kansen die zich voordoen' prima werken. Dit betekent kiezen voor een warmtenet waarop meerdere vormen kunnen invoeden (open net) en dat organisch meegroeit met de andere werken in de openbare ruimte. Wel moet er een startpunt zijn met voldoende grootte om de eerste stap levensvatbaar te maken. En wat gebeurt er als de kans om te starten zich niet voordoet? Springt de gemeente/ provincie/ rijk dan bij?

- De inwoners geven aan dat zij '(mede-)eigenaar kunnen worden van de oplossing' belangrijk vinden. Hoe dit vorm kan krijgen moet ook uitgewerkt worden in de Wijkuitvoeringsplannen, uiteraard ook in samenhang met het ontwerp van de oplossing en de andere relevante partijen.
- Bij de inwonersbijeenkomst hechten het minste aantal inwoners aan het feit dat de particuliere woningen gelijk met de corporatiewoningen worden aangepakt (gebiedsgericht).
- De andere elementen hebben allemaal minder dan 10% belang, maar zijn over het algemeen te matchen met een warmtenet.

Dit afwegingskader vormt een belangrijk uitgangspunt in de uitwerking van de WUP.

Keuze voor de startwijken

Om de buurten te kiezen die voor 2030 van het aardgas afgaan is naar een aantal elementen gekeken:

Riolvervanging

In onderstaande afbeelding is aangegeven welke delen van de riolering in Uitgeest ouder zijn dan 40 (oranje) respectievelijk 50 (rood) jaar. Oude Dorp en De Koog zijn de buurten waar de hoofdmoot aan oudere riolering ligt. In De Koog is al een begin gemaakt met de voorbereiding van de riolvervanging. Voor De Koog Zuid staat de vervanging gepland van 2020 tot 2023. Het zal niet realistisch zijn om met de warmtetransitie aan te haken bij de eerste werkzaamheden van de riolvervanging, maar er wordt wel rekening gehouden met een toekomstig tracé. Nader onderzoek zal moeten uitwijzen vanaf wanneer combineren mogelijk is. Voor De Koog Noord en Oude Dorp lijkt combineren van riolvervanging en warmtetransitie wel voor de hand te liggen.

Leeftijd gasleidingen

Voor de gasnetten geldt een vergelijkbare leeftijdsopbouw als voor het riool. Dat hangt uiteraard samen met de bouwjaren van de wijken.

Ouderdom van leidingen kan een aanleiding zijn voor vervanging, maar uiteraard wordt er ook gekeken naar de werkelijke staat van onderhoud. Uiteraard staat veiligheid altijd voorop.

De reden dat leidingouderdom een belangrijke aanleiding is voor de energietransitie in de buurt is dat er 'werk-met-werk' gemaakt kan worden. Het combineren van bijvoorbeeld graafwerkzaamheden verlaagd de totale kosten en niet in de laatste plaats de overlast voor inwoners en bedrijven.

Integrale jaarkosten per buurt en de afstand tussen de alternatieven

In de Verkenning is onderzocht wat de integrale kosten zijn van collectieve duurzame warmte en individueel volledig elektrisch. De integrale kosten zijn de jaarlijkse kosten of investeringen omgerekend naar jaarlasten nodig om een energieconcept te realiseren en draaiend te houden, los van een verdeling over de stakeholders.

Hieruit is gebleken dat de meerkosten ten opzichte van de huidige situatie met aardgas voor het 'beste' alternatief in de vier woonbuurten tussen de 313 en 391 euro per jaar per woning (equivalent) zijn, waarbij het 'beste' alternatief in deze buurten collectieve duurzame warmte is (linker afbeelding).

In de rechter afbeelding is het jaarlastenverschil te zien tussen de collectieve (warmte) oplossing en de individuele (all electric) oplossing. Hierin staat dat de meerkosten in de oudere buurten groter is dan in de nieuwere wijken. Dit geeft een lichte voorkeur om in ieder geval in deze buurten met de collectieve warmte te beginnen.

De integrale kosten zijn nog niet de kosten voor inwoners of bedrijven, maar geven een inschatting van wat voor de maatschappij als totaal de financiële consequenties zijn.

(bron: Verkenning Aardgasvrije Wijken IJmond en Zuid-Kennemerland)

Intermezzo: Voordelen

In de huidige situatie lijkt het erop dat de alternatieven op niveau van integrale jaarlasten meer kosten dan het huidige aardgasoplossing. Toch zijn er ook voordelen om nu al mee te doen met de energietransitie:

- *Er zijn nu subsidiemogelijkheden zoals de Proeftuin Aardgasvrije Wijken;*
- *Meedoen met de transitie betekent dat een woning al klaar is voor de toekomst. Dit kan van belang zijn voor de waardevastheid van de woning, hoewel de effecten nu nog niet bekend zijn.*
- *Door te isoleren (en ventileren) worden woningen minder gevoelig voor prijsstijgingen van aardgas. In het huidige klimaatakkoord is sprake van stijging van de aardgasprijs in de komende jaren.*

Lokale initiatieven voor alternatieve oplossingen

In opdracht van Duurzaam Uitgeest Energie Coöperatie (DUEC) is onderzocht of het mogelijk is met warmte uit oppervlaktewater uit het gemaal de woningen aan de Langebuurt (deel van Oude Dorp) te verwarmen (Langebuurt/Meldijk). Er zijn twee scenario's bekeken. Een voor levering van warmte aan allen de Langebuurt met ongeveer 200 woningen en een ander voor levering aan ongeveer 1500 woningen. Bijvoorbeeld aan de noordkant van Oude Dorp en De Koog.

Intermezzo: DUEC

DUEC wil partner zijn in de subsidieaanvraag van de gemeente bij de provincie om het plan voor Meldijk uit te werken als Wijkuitvoeringsplan en vervolgens ook in de subsidie aanvraag van de gemeente bij het Rijk als Proeftuin Aardgasvrije Wijk.

Het plan voor Meldijk behelst de uitkoppeling en het gebruik van oppervlaktewater bij het gemaal als bron voor een warmtepompcentrale die de wijk Langebuurt en mogelijk een deel van Oude Dorp/ De Koog Noord van warmte kan voorzien. Met Hoogheemraadschap Noorderkwartier heeft de gemeente samen met DUEC overleg hierover.

Er is tevens onderzocht of het mogelijk is voor een kleiner blok van 8 woningen (alias 'Blok van Tijs') in De Koog een collectief warmtesysteem te maken op basis van bodemenergie. Dit levert nog geen sluitende business case, maar heeft voldoende aanknopingspunten voor nader onderzoek. Als dit lukt zijn er mogelijk meer blokken op deze manier van aardgas af te krijgen.

Intermezzo: Rol van de woningbouwcorporatie Kennemer Wonen

Kennemer Wonen staat voor voldoende goede huurwoningen met passende woonlasten in gevarieerde wijken voor klanten van nu en in de toekomst. Vanuit deze missie vindt Kennemer Wonen het vanzelfsprekend om ook in duurzaamheid te investeren, mits hiervoor voldoende financiële middelen beschikbaar zijn. Goed isoleren en de grootschalige uitrol van zonnepanelen zijn belangrijke dragers van de huidige duurzaamheidsstrategie. In 2018 heeft de gemiddelde woning van Kennemer Wonen een energielabel B, in 2020 wordt een energielabel A verwacht. Kennemer Wonen loopt daarmee flink voorop in de corporatiesector.

In 2019 wordt bepaald hoe de strategie naar CO2 neutraliteit in 2050 eruit ziet. Voor de warmtetransitie oriënteert Kennemer Wonen zich op warmtenetten, bij voorkeur in combinatie met goede isolatie van de woningen. Als dit niet mogelijk is, wordt gekeken naar all electric oplossingen.

Prestatieafspraken tussen Gemeente Uitgeest en Kennemer Wonen

Kennemer Wonen vervult met de andere woningcorporaties in Nederland een voortrekkersrol wat betreft de verduurzaming van woningen. Hierover zijn landelijk afspraken gemaakt. De prestatieafspraken met Kennemer Wonen zijn voor Uitgeest de basis voor nadere afspraken over het verduurzamen van woningen in onze gemeente. De ambities van Kennemer Wonen zelf (zie hierboven) en de doelstellingen en het uitvoeringsplan uit de TVW vormen hiervoor de basis. De nieuwe prestatieafspraken voor de periode 2021 tot 2024 krijgen in de 2020 hun invulling.

Welke oplossingen of warmtebronnen zijn er beschikbaar?

Ondanks dat uit de Verkenning blijkt dat voor de woningen in Uitgeest Collectieve Duurzame Warmte een zeer interessante optie is om van het aardgas af te gaan, is er in Uitgeest geen grootschalige (rest)warmtebron die als bron van een warmtenet kan dienen. Daarom moet gezocht worden naar een andere warmtebron:

- DUEC heeft opdracht verleend voor een quickscan naar het leveren van warmte uit oppervlaktewater. Voor een eerste groep van 200 woningen in de Langebuurt is dat mogelijk met puur oppervlaktewater en een warmtepomp, maar dan is de investering per woning te hoog. Echter als oppervlaktewater met warmtepomp alleen voor de basislast wordt gebruikt en (bio)gas voor de piekvoorziening, dan krijgt DUEC een haalbare business case in beeld bij uitbreiding naar levering naar 500 woningen. In dit geval zou warmte geleverd kunnen worden aan de noordkant van Oude Dorp en eventueel De Koog. Er wordt uitgegaan van levering van warmte van ongeveer 70°C. In het kader van de wijkuitvoeringsplannen wil de gemeente samen met de partners waaronder HVC en DUEC een plan uitwerken ten behoeve van een aanvraag in het kader van de Proeftuin Aardgasvrije Wijken. Potentiekarten voor (ondiepe) geothermie zijn voorzichtig optimistisch over de geothermiepotentie onder Uitgeest. Nader onderzoek naar de mogelijkheden is nodig.
- Partijen onderzoeken de mogelijkheden om warmte te leveren. Indien de gemeente een samenwerkingsovereenkomst sluit met partijen, dan kan een haalbaarheidsonderzoek gestart worden naar een collectief warmtenet.

Intermezzo: Eerste onderzoek naar een warmtenet door HVC

HVC heeft al veel werk verricht. Zoals HVC in de stakeholdersbijeenkomst voor de Transitievisie Warmte al aangaf, blijkt uit een eerste leidingnetberekening dat de kosten per woning aanzienlijk zijn. Dit komt o.a. door de langgerektheid van de wijk met aan één zijde de bron. Daarnaast is nu alleen gekeken naar het bezit van Kennemer Wonen. Het effect van het aansluiten van alle woningen is nog niet bepaald. Ook zijn nog niet de kosten meegenomen voor noodzakelijke aanpassingen aan de woning en de binnen installatie.

Voor het vervolg geeft HVC aan: "De verschillende initiatieven en uitgevoerde onderzoeken kunnen dienen als input voor een verdere samenwerking tussen (lokale) partijen om te komen tot een gezamenlijk commitment voor de realisatie van een warmtenet voor Uitgeest."

Belangrijke vragen zijn op welke wijze particuliere woningeigenaren kunnen worden betrokken en verleid om hun woning aan te sluiten op een collectief warmtenet en welke duurzame bron kan worden ontwikkeld voor een warmtenet en op welke plek in de gemeente."

Conclusie Warmtebronnen

Er is op dit moment geen zekerheid over een beschikbaarheid van warmte. Bovengenoemde ideeën moeten uitgewerkt worden in de Wijkuitvoeringsplannen voor De Koog en het Oude Dorp.

Participatie

De Transitievisie Warmte is als concept op 26 september 2019 gepresenteerd aan een brede groep inwoners om hen te informeren over de status van de TVW en de uitkomsten uit de Verkenning. Daarna zal deze ook aan het college en de gemeenteraad worden voorgelegd. Na vaststelling van de Transitievisie Warmte zal begonnen worden met de uitwerking van de Wijkuitvoeringsplannen (WUP) voor De Koog en Oude Dorp. We gaan ervan uit dat er dan ook meer duidelijkheid is over financiële ondersteuning en juridische instrumenten uit het landelijk Klimaatakkoord. Mocht dat niet het geval zijn dan zullen we met aannames werken en de wensen aan ondersteuning en instrumenten in kaart brengen.

De WUP gaan we opstellen met inwoners, partners (netbeheerder, corporatie en potentiële warmteleverancier (HVC en of DUEC). Onderdeel zal zijn om een intentieverklaring op te stellen en om de plannen met de (warmte)exploitant uit te werken. Daarnaast zal de gemeente zich moeten bezinnen op de rol die zij wil spelen in de toekomst van de energietransitie.

Wellicht ten overvloede: bij het starten van de uitwerking van de WUP is de TVW slechts uitgangspunt. Er is nog niets in beton gegoten en het betekent ook niet dat gelijk begonnen wordt met de werkzaamheden. Er is nog tijd om een gedragen plan uit te werken. Het streven is om eind 2021 de WUP voor Oude Dorp en De Koog gereed te hebben. De TVW kan elke vijf jaar worden bijgesteld met de ervaringen van de komende jaren.

Conclusie startbuurten en volgorde

De buurten waarmee voor 2030 een start gemaakt kan worden met het van aardgas af gaan zijn de Koog en Oude Dorp. De redenen hiervoor zijn:

- Gezien de leeftijd van de riool- en gasinfrastructuur en het combineren van werk-met-werk lijken De Koog en Oude Dorp eerder aan de beurt dan de andere buurten.
- Met betrekking tot de integrale kosten geldt: met name het jaarlastenverschil tussen de collectieve (warmte) oplossing en de individuele (all electric) oplossing geven voorkeur voor een collectieve oplossing.
- Er is binnen Oude Dorp (en mogelijk De Koog Noord) een initiatief (DUEC) om woningen aardgasvrij te maken verschil. De beschikbaarheid van oppervlaktewater nabij gemaal Meldijk biedt een kans.

Ook al lijkt een collectieve duurzame warmtevoorziening voor de hand liggend in De Koog en Oude Dorp, het nemen van no-regret-maatregelen is altijd waardevol. Denk aan isolerende en ventilerende maatregelen in geval van verbouwing, elektrisch koken in geval van een nieuwe keuken.

Als wordt uitgegaan van een doelstelling om 200 woningen per jaar van het aardgas af te halen, dan zouden er in 2030 ongeveer 2000 woningen aardgasvrij moeten zijn. De Koog en Oude Dorp hebben samen ruim 3600 woningen. Er is dus ruimte genoeg om binnen de Koog en Oude Dorp keuzes te maken in de Wijkuitvoeringsplannen.

Voor de buurten die voor 2030 van het aardgas afgaan moeten er WUP's worden gemaakt. Voor de overige buurten hoeft dat nog niet, maar dat wil niet zeggen dat deze buurten niets kunnen doen om de energietransitie in gang te zetten.

De buurten Waldijk en De Kleis zijn beide betrekkelijk nieuw en daar staan dan ook geen infrastructurele werken op de planning, behoudens enkele leidingen die er al lagen voor de ontwikkeling van de buurten. Deze buurten kunnen dus ná 2030 van het aardgas af. Maar inwoners kunnen zelf wel iets doen. Met name voor de woningen van voor 1992 is het verstandig om extra te isoleren en ventileren. In elke verbouwing aan de schil van het gebouw kan isolatie en ventilatie aandacht krijgen. Daarnaast kan bijvoorbeeld de verbouwing van de keuken worden aangegrepen om over te gaan op elektrisch koken. Zo kan men zich voorbereiden op het op termijn aardgasvrij maken van de buurt. Voor deze wijken wordt een wijkaanpak voorbereid.

Voor het bedrijventerrein zijn er eigen initiatieven opgestart, o.a. in Greenbiz-verband. Mogelijk dat er warmte-uitwisseling plaats vindt tussen de bedrijven. Nu kunnen er bij de bedrijven al zonnedaken gerealiseerd worden, maar dat valt buiten de scope van de Transitievisie Warmte. Het moment dat bedrijven van het gas af moeten is nog niet vastgesteld. Wel moeten bedrijven per 1 juli 2019 aangeven welke energiebesparende maatregelen ze hebben genomen (Informatieplicht energiebesparing). En uiteraard geldt ook voor bedrijven dat isoleren en ventileren om voor te bereiden op de aardgasvrije toekomst verstandig is bij verbouwingen.

Voor het buitengebied is in de Verkenning vastgesteld dat een collectieve (warmte)oplossing duurder is dan een alternatief. Door de verspreide bebouwing is het aanleggen van een warmtenet of een bronnet te duur. De woningen zijn dus aangewezen op een individuele oplossing. Daar kan gelijk mee gestart worden. Vanwege het ontbreken van collectiviteit is het maken van een WUP niet nodig, maar de gemeente kan er wel voor kiezen om de buurt collectief te informeren over de verwachtingen aan de inwoners. Het is per woning wel verstandig om een plan te maken, zodat elke maatregelen die een inwoner neemt een 'no-regret' maatregel is en de inwoners zich voorbereiden om het op termijn aardgasvrij te worden in maximaal 30 jaar.

5. Planning

Na de vaststelling van de TVW ziet de planning er als volgt uit².

2019

- Inrichten uitvoeringsorganisatie ten behoeve van opstellen Wijkuitvoeringsplannen
- Opstarten participatie voor buurten Oude Dorp en De Koog
- Opstellen en ondertekenen intentieverklaring Warmtenet Oude Dorp en De Koog
- Vervolg haalbaarheidsonderzoek "Kansen Thermische Energie Oppervlaktewater Uitgeest" (mei 2018) en Studie energie uit oppervlaktewater bij Gemaal Meldijk (2019) door het opstellen van een business case berekening door Duec en HVC
- Inrichten Wijkaanpak met algemene informatie over no-regret maatregelen ten behoeve van De Kleis en Waldijk in samenwerking met Duurzaam Bouwloket

2020

- Uitwerken Wijkuitvoeringsplannen
- Uitwerken mogelijkheden met participanten tot concept oplossing
- Uitwerken oplossing tot concreet plan van aanpak en concept contracten
- Aanvraag Proeftuin Aardgasvrije Wijk
- Opstellen en ondertekenen samenwerkingsovereenkomst

2021

- Vaststellen Wijkuitvoeringsplannen

² De planning is mede afhankelijk van het juridische en financiële instrumentarium van het Klimaatakkoord.

Bijlage 1 Afwegingskader

In de overleggen met de partners is gevraagd welke criteria een rol spelen bij de keuze voor een oplossing. Hieruit is een lijst van 19 elementen gekomen:

1	Betaalbaarheid	12	Ruimtebeslag in de openbare ruimte
2	Betaalbaarheid vanuit inwoners	13	Meerdere bronnen beschikbaar / eisen voor leveringszekerheid
3	Financierbaarheid	14	Lokale bronnen voorkeur
4	Snelheid	15	Warmtenet/ -bron (mede) in handen van coöperatie. Lokaal zeggenschap.
5	Draagvlak	16	Eerst isoleren, dan verwarmen of niet?
6	Keuzevrijheid	17	Starten met corporatiebezit of juist met particulier bezit
7	Praktische gemak van de overstap/ Mate van gedoe	18	Isoleren t.b.v. energieneutraliteit
8	Meekoppelkansen benutten	19	Ingroeien of omklappen
9	Duurzaamheid van de oplossing		
10	Toekomstbestendigheid en flexibiliteit		
11	Ruimtebeslag in de woning		

Deze 19 elementen zijn gegroepeerd in 6 groepen met 11 stellingen:

Element	Groep	Stelling: Het is belangrijk...
1, 2 en 3	Financieel	1 ...dat de energietransitie betaalbaar is voor iedereen;
5, 6, 7, 14, 15, 19	Draagvlak	2 ... dat mensen kunnen kiezen tussen oplossingen; 3 ... dat mensen (mede-)eigenaar kunnen worden van de oplossing;
9, 10, 13, 16, 18	Duurzaamheid/ Bestendigheid	4 ... dat de oplossing CO2 neutraal is vanaf dag 1; 5 ... dat de oplossing bestendig en flexibel is, zodat toekomstige verbeteringen in duurzaamheid een plek kunnen krijgen;
11, 12	Ruimtebeslag	6 ... dat de oplossing zo weinig mogelijk ruimte inneemt in de woningen; 7 ... dat de oplossing zo weinig mogelijk ruimte inneemt in de openbare ruimte;
4, 8	Snelheid/ Kansen benutten/ Grote stappen zetten	8 ... om zoveel mogelijk te versnellen, zodat gebruik gemaakt kan worden van proeftuinen, en andere regelingen; 9 ... om het tempo afhankelijk te maken van de kansen die zich voordoen;
17	Starten met corporaties of particulier Bezit	10 ... dat de corporaties snel beginnen zodat er voldoende grootte ontstaat om als particulier aan te sluiten; 11 ... om geen onderscheid te maken tussen particulieren en corporaties, maar de hele wijk/buurt in één keer te doen.

Vervolgens hebben de partners en de inwoners aangegeven wat voor ieder van hen belangrijk is en wat minder belangrijk door 100 punten te verdelen over de stellingen.

De uitkomst van de partners is:

Stelling: Het is belangrijk ...	Score	Percentage
1 ... dat de energietransitie betaalbaar is voor iedereen	220	24%
5 ... dat de oplossing bestendig en flexibel is, zodat toekomstige verbeteringen in duurzaamheid een plek kunnen krijgen;	115	13%
2 ... dat mensen kunnen kiezen tussen oplossingen;	110	12%
9 ... om het tempo afhankelijk te maken van de kansen die zich voordoen;	106	12%
10 ... dat de corporaties snel beginnen zodat er voldoende grootte ontstaat om als particulier aan te sluiten;	84	9%
3 ... dat mensen (mede-)eigenaar kunnen worden van de oplossing;	70	8%
6 ... dat de oplossing zo weinig mogelijk ruimte inneemt in de woningen;	65	7%
8 ... om zoveel mogelijk te versnellen, zodat gebruik gemaakt kan worden van proeftuinen, en andere regelingen;	52	6%
7 ... dat de oplossing zo weinig mogelijk ruimte inneemt in de openbare ruimte;	43	5%
11 ... om geen onderscheid te maken tussen particulieren en corporaties, maar de hele wijk/buurt in één keer te doen	25	3%
4 ... dat de oplossing CO2 neutraal is vanaf dag 1	10	1%

De uitkomst voor de vertegenwoordigers van de bewoners- en bedrijvenplatforms is:

Stelling: Het is belangrijk ...	Score	Percentage
1 ... dat de energietransitie betaalbaar is voor iedereen	114	16%
5 ... dat de oplossing bestendig en flexibel is, zodat toekomstige verbeteringen in duurzaamheid een plek kunnen krijgen;	93	13%
2 ... dat mensen kunnen kiezen tussen oplossingen;	127	18%
9 ... om het tempo afhankelijk te maken van de kansen die zich voordoen;	30	4%
10 ... dat de corporaties snel beginnen zodat er voldoende grootte ontstaat om als particulier aan te sluiten;	12	2%
3 ... dat mensen (mede-)eigenaar kunnen worden van de oplossing;	110	16%
6 ... dat de oplossing zo weinig mogelijk ruimte inneemt in de woningen;	57	8%
8 ... om zoveel mogelijk te versnellen, zodat gebruik gemaakt kan worden van proeftuinen, en andere regelingen;	60	9%
7 ... dat de oplossing zo weinig mogelijk ruimte inneemt in de openbare ruimte;	37	5%
11 ... om geen onderscheid te maken tussen particulieren en corporaties, maar de hele wijk/buurt in één keer te doen	42	6%
4 ... dat de oplossing CO2 neutraal is vanaf dag 1	18	3%

De uitkomst voor de bewonersbijeenkomst is:

